

VIA Don Bosco Management response letter

Inleiding

In 2017 startte het nieuwe vijfjarenprogramma van VIA Don Bosco, gesubsidieerd door DGD. Onder de algemene noemer “**SPRONG**-programma – Skills Development: sleutel tot **S**ociale en **P**rofessionele integratie van **J**ONGeren als actieve leden van de maatschappij”, realiseert VIA Don Bosco een DGD-programma 2017-2021 dat past binnen de totale werking van VIA Don Bosco.

Deze management response beantwoordt het evaluatierapport betreffende de component **Wereldburgerschapeducatie (WBE)** van het DGD-programma, waarmee VIA Don Bosco jongeren competenties wil bijbrengen inzake mondiale vorming en hen wil stimuleren om op een actieve wijze bij te dragen tot de uitbouw van een rechtvaardige en duurzame wereld.

De evaluatie werd uitgevoerd door C-lever.org onder leiding van Patrick Stoop tussen februari 2019 en mei 2020.

Op vraag van VIA Don Bosco moet de evaluatie:

- 1) Een appreciatie geven voor **OECD/DAC-criteria** (*generieke* evaluatievragen) en daarbij de nadruk leggen op de volgende twee criteria: **doeltreffendheid** en **duurzaamheid**.
- 2) Focussen op een deelaspect van het programma m.n. het **(duurzaam) effect en de doeltreffendheid van de tussenkomsten op niveau van de leerkrachten**.
- 3) **Antwoorden op de volgende *specifieke* evaluatievragen:**
 - a) Heeft het (begeleid en niet-begeleid) aanbod van VIA Don Bosco in het schooljaar 2017-2018 ertoe geleid dat leerkrachten de verworven competenties m.b.t. WBE geïntegreerd hebben en/of integreren in de eigen klaspraktijk in het daaropvolgende schooljaar? Zo ja, op welke manier?
 - b) Welke contextuele (klas, school en omgeving) en/of individuele factoren (bewustzijn, bereidheid en capaciteit van leerkracht) speelden effectief een rol in het al dan niet integreren in de klaspraktijk? Welke factoren kunnen de transfer naar de klas potentieel beïnvloeden (zowel in positieve als in negatieve zin)? Hoe kunnen wij als (individuele) organisatie inspelen op deze contextfactoren?
 - c) Welke kenmerken (inhoud, aanpak, structuur, begeleider) van het aanbod van VIA Don Bosco leiden het vaakst tot een succesvolle transfer naar de klaspraktijk? Welke vormen mogelijk een drempel? Wat zijn mogelijke aanbevelingen naar de toekomst toe voor VIA Don Bosco om in te spelen op de contextfactoren of randvoorwaarden van leerlingen/ leerkrachten/ scholen? Hoe kan VIA Don Bosco haar praktijk aanpassen zodat haar interventie het meest doeltreffend werkt?
 - d) In welke mate leidt het gebruik van (de methodologie) *global dialogue* in de werking (m.n. organisatie van uitwisselingsreizen en momenten met partners uit het Zuiden) tot een duurzaam effect op niveau van de leerkrachten?

- 4) VIA Don Bosco de kans bieden om de **veranderingstheorie** die aan de basis ligt van haar werking **verder te onderbouwen en te verfijnen**.
- 5) Dienen om **verantwoording af te leggen aan DGD** m.b.t. de voortgang en performantie van het huidige meerjarenprogramma.

Respons op de conclusies en aanbevelingen

“Uit de evaluatie van de veranderingstheorie en het “logisch kader”, besluit het evaluatieteam dat de veranderingstheorie over het algemeen een mooi opgebouwd geheel vormt die de aanpak en visie van VIA Don Bosco constructief en op een heel volledige manier onderbouwt. (...) Bij nadere analyse, ziet het evaluatieteam een aantal zwaktes, die doorheen de meta-analyse, online enquête en/ of dieptebevraging bevestigd worden en die als basis kunnen dienen voor de verfijning van de veranderingstheorie.”

1/ Verankering van WBE op school

De evaluator stelt vast dat de verankering van WBE op school onvoldoende is in de actuele aanpak van VIA Don Bosco die voornamelijk inzet op leerkrachten. De strategie om de leerkracht als tussenschakel (agent of change) te behouden wordt door de evaluatie wel beschouwd als een slimme keuze. VIA Don Bosco zal deze strategie dan ook blijven toepassen door verder te investeren in kwalitatieve ondersteuning aan deze doelgroep. Daarnaast wordt de complexe wisselwerking tussen leerkrachten en directie een aandachtspunt, aangezien dit de verankering van WBE op school beïnvloedt. VIA Don Bosco zal directies meer betrekken bij haar interventies en haar whole school approach sterker uitwerken.

Daarnaast zal VIA Don Bosco haar expertise omtrent WBE in het BSO uitbreiden. Meer expertise verwerven rond WBE in het BSO is reeds een tactische prioriteit binnen het huidige programma. Zo werd er een literatuurstudie verricht die de succes- en belemmerende factoren van de verankering van WBE in het BSO onderzocht. Dit vormde het startpunt van een leerlijn die door de sector (FR en NL) zal uitgewerkt worden in 2020-2021. We implementeren reeds wat de evaluatie ons aanbeveelt en blijven hier zeker verder op inzetten met het oog op een optimalisering van onze werking.

VIA Don Bosco wenst de verankering van WBE op school te bekomen door middel van trajectbegeleiding. Hier werd reeds grondig onderzoek naar gedaan. Zo was VIA Don Bosco een van de trekkers van de leerlijn “trajectbegeleiding” op sectorniveau. Het resultaat van deze leerlijn vertaalde zich in een brochure [doelgerichte schooltrajecten rond wereldburgerschapeducatie](#). We zijn momenteel bezig met de vertaling van deze brochure naar de specifieke context van het BSO, met aandacht voor de specificiteiten van deze doelgroep.

De resultaten van deze twee opgestarte leerlijnen (“trajectbegeleiding” en “WBE in het BSO”) zullen dan ook complementair zijn met de resultaten van deze evaluatie en zullen een grote invloed hebben op hoe VIA Don Bosco in de toekomst haar trajectbegeleiding zal organiseren.

2/ Leerkrachten als agents of change

De evaluatie stelt vast dat inzetten op leerkrachten als agents of change een goede strategie is om de verankering van WBE op school te bekomen. Op aanraden van de evaluatie zullen er enkele aanpassingen in onze werking gebeuren om leerkrachten nog beter te ondersteunen.

- De aansluiting tussen ons educatief aanbod en de (vakoverschrijdende) eindtermen zal explicieter worden uitgeschreven.
- We ontwikkelen een fiche met handvaten voor leerkrachten over hoe om te gaan met gevoelige thema's in de klas.
- In het kader van een trajectbegeleiding kan er beroep gedaan worden op VIA Don Bosco om een workshop te geven in de les, idealiter in de vorm van co-teaching.
- VIA Don Bosco blijft onderzoek doen naar welke handvaten voor de integratie van WBE in de lespraktijk we kunnen aanreiken aan leerkrachten. Er wordt specifiek ingezet op het aanreiken van handvaten aan praktijkleerkrachten. We zouden hierbij de focus leggen op het stimuleren van WBE-vaardigheden (oplossingsgericht denken, samenwerken, interculturele communicatie, ondernemingszin,...).

3/ Leerlingen als eindbegunstigden

De droom van VIA Don Bosco is om jongeren de kans te geven zich te ontpoppen tot kritische, solidaire, verantwoordelijke en actieve wereldburgers. Onze belangrijkste partners hierin zijn, zoals reeds vermeld, de leerkrachten die we zien als agents of change. We werken momenteel voornamelijk met de input en feedback van leerkrachten om onze programma's uit te werken en te evalueren. Uit het evaluatierapport blijkt echter dat VIA Don Bosco er baat bij zou hebben om meer in gesprek te gaan met leerlingen.

VIA Don Bosco is sinds 2019 aan de slag met haar werking te kaderen in een mensenrechtenbenadering (*human rights based approach*), waar participatie, inclusie en verantwoording centraal staan. Zo zullen de leerlingen waarmee we samenwerken veel meer betrokken worden in het nieuwe programma (2022-2026). We hebben het dan over de planning, uitvoering en evaluatie van het programma. Zo heeft VIA Don Bosco al een specifieke workshop uitgewerkt waar de jongeren in België, maar ook in de partnerlanden waar we WBE trajecten hebben lopen, kunnen aangeven hoe zij de toekomst van VIA Don Bosco zien. Daarnaast komt er ook een bevraging omtrent thema's die jongeren nauw aan het hart liggen, zoals het evaluatierapport aanraadt.

Verder geeft de studie vier interessante aanbevelingen: inspelen op de diversiteit van de leerlingenpopulatie, inspelen op de actualiteit door rechtstreekse ondersteuning te bieden aan de scholen, het oprichten van projecten rond gelijke ontwikkelingskansen voor jongeren in België en het inzetten op WBE-competentieontwikkeling bij jongeren. Deze aanbevelingen zijn een zeer interessante insteek voor de verdere ontwikkeling van onze werking en zullen dan ook grondig onderzocht worden ter voorbereiding van het nieuwe programma. Laatstgenoemde aanbevelingen worden al meegenomen naar een eventueel pilootproject in 2021, in samenwerking met onze collega's van de dienst Internationale samenwerking, die empowerment van jongeren in ontwikkelingslanden stimuleert.

4/ Identiteit en aanbod van VDB

VIA Don Bosco profileert zich als expert in het organiseren van WBE in beroeps- en technische scholen. VIA Don Bosco is een van de weinige ngo's die zich specifiek tot deze doelgroep richt. In de sector georganiseerde werkgroepen "WBE in het BSO" zoeken we naar complementariteit met andere WBE-actoren en delen we good practices. De resultaten van deze werkgroepen mogen verwacht worden tegen de lente van 2021.

Niet enkel in deze leerlijn op sectorniveau is VIA Don Bosco aanwezig. Wij zijn een echte teamspeler in de zin dat wij onze expertise verlenen aan verschillende samenwerkingen. Zo hebben wij een significante bijdrage geleverd aan de nieuwe inspiratiegids van de sector "[Teach 4 SDGs](#)" en de nieuwe [educatieve kaart](#). VIA Don Bosco zal zich ook in de toekomst blijven inzetten voor dergelijke initiatieven en samenwerkingen.

VIA Don Bosco neemt een rol op van gerichte dienstverlener en het succes hiervan wordt ook bevestigd door de evaluatie. Wij ontwikkelen workshops voor leerlingen, nascholingen voor leerkrachten, stellen bepaalde budgetten ter beschikking zodat scholen hun eigen WBE projecten kunnen uitwerken, etc. Volgens het evaluatierapport kan dit echter nog meer geoptimaliseerd worden. Om dit mogelijk te maken hebben we reeds enkele activiteiten voorzien:

- Uitwerking van een WBE-scan op school. Alle scholen met wie we samenwerken krijgen de kans deze scan uit te voeren. Deze scan geeft weer hoe er op school reeds rond WBE gewerkt wordt. De succesfactoren, maar ook de belemmerende factoren worden in kaart gebracht. Op deze manier zal VIA Don Bosco nog meer op maat van de scholen kunnen werken door concreet op hun specifieke noden in te spelen en samen een actieplan te ontwikkelen en op te volgen.
- Uitwerking van kwaliteitscriteria voor ons educatief materiaal. Op aanbeveling van het evaluatierapport werken we bij elk materiaal een lijst uit met specifieke criteria die beantwoorden aan de kenmerken van de doelgroep (taalgebruik, aanschouwelijk materiaal, praktijkgericht, etc.). Bovendien zal ons materiaal ook melding maken van de relevante expliciete (vakoverschrijdende) eindtermen. Op aanraden van het rapport zullen we ook bekijken hoe we bepaalde criteria van transfer van professionaliseringsinitiatieven kunnen integreren¹.

5/ Global dialogue en actiegerichtheid

Global dialogue is de omkaderende methodiek van VIA Don Bosco die jongeren de kans geeft zich te ontpoppen tot wereldburgers. Deze methodiek werd uitgewerkt gedurende het huidige programma. Het evaluatierapport geeft echter nog een paar interessante pistes mee om dit verder op punt te stellen.

Zo kunnen uitwisselingsmogelijkheden tussen Belgische scholen en tussen scholen binnen Europa tot de mogelijkheden behoren in het nieuwe programma. We hebben in 2019 al een eerste ervaring hiermee opgedaan door een uitwisselingsmoment te organiseren tussen l'Athenée Royal de Koekelberg en het Vesalius Instituut van Oostende in het kader van een gemeenschappelijk project 'Youth for Change'. Deze uitwisselingsdag was in vele opzichten een succes en de lessen die we hieruit getrokken hebben, nemen we mee naar de uitwerking van volgende uitwisselingsmomenten tussen Belgische scholen.

Een van de manieren om Global dialogue te implementeren, is door de organisatie van uitwisselingsreizen. Deze interculturele reizen worden steeds gekaderd in een WBE-traject op school. Zoals reeds vermeld in deze management response, werkt VIA Don Bosco momenteel aan een leerlijn (zie 1/ verankering van WBE op school) om het effect van onze interventie te versterken. Speciale aandacht zal gaan naar de begeleiding na de reis. We willen immers verder bouwen op het multiplicatorpotentieel bij deelnemers van de reis, om zo ook na de reis hun engagement op te nemen en peers te sensibiliseren en mobiliseren.

Een reis is echter niet altijd nodig om aan Global dialogue te doen. Het evaluatierapport raadt ons aan om een pilootproject op te starten waar er enkel digitaal wordt uitgewisseld. Deze optie staat al vermeld in de nieuwe inspiratiegids over Global dialogue en zal verder worden uitgewerkt door VIA Don Bosco tijdens de voorbereiding van het nieuwe programma.

Tot slot raadt het evaluatierapport ons aan om meer aansluiting te zoeken met het hoger onderwijs en de bedrijfswereld, zodat jongeren die rond WB gewerkt hebben op school dit verder kunnen opnemen na hun schoolperiode, met de ondersteuning van andere organisaties die complementair werken met

¹ « Hoe kan je de impact van professionalisering voor leraren in kaart brengen? », E. MERCHIE, M. TUYTENS, G. DEVOS & R. VANDERLINDE, Universiteit Gent, 2015.

VIA Don Bosco. Dit is een interessante denkpiste waar we ook het nodige onderzoek zullen naar doen. We reflecteren over het contacteren van actoren als VDAB, VLAJO en UCOS.

Tot slot

VIA Don Bosco organiseert op 24 september 2020 samen met Djapo en Studio Globo een leermoment voor de Nederlandstalige sector om gezamenlijk te reflecteren over onze rol, uitdagingen en actiemogelijkheden a.d.h.v. de resultaten uit de verschillende mid-term evaluaties. Centraal staan volgende thema's:

- Succesfactoren voor transfer van professionaliseringinitiatieven tot de klaspraktijk
- Evoluties binnen het onderwijs, met specifieke aandacht voor digitaal onderwijs
- De leerling als agent of change (i.p.v. actor of change)

We kijken tevreden terug op het evaluatieproces en de samenwerking met C-lever.org. Er zijn duidelijk een aantal *quick wins* geweest, alsook een aantal nieuwe inzichten die de formulering van een volgend programma wereldburgerschapseducatie zullen voeden. We plannen een eindevaluatie van het huidige programma in 2021. De focus van de evaluatie zal liggen op de outcome van het programma, en in het bijzonder het engagement van jongeren voor een duurzame en rechtvaardige wereld ten gevolge van onze interventies.

Opgemaakt te Brussel, 09/07/2020

Filip Lammens
Algemeen directeur
VIA Don Bosco

Bieke Vandamme
Coördinator Wereldburgerschapseducatie
VIA Don Bosco